VALERIU L. BOLOGA

Memoriu de titluri și lucrări

II.

1926—1930.

Cluj, Martie 1931.

I. Şcolaritate; practică medicală; funcţiuni în învăţământ.

(VALERIU L. BOLOGA, născ. 26 Nov. 1892 în Braşov.)

Şcoala primară: Paris, Leipzig, Braşov. (1900—1903).

Liceul: Cl. 1. Liceul săsesc din Braşov; cl. 2—3. Liceul piarist din Viena; cl. 4. Liceul „Elisabethinum" din Viena; cl. 5. Liceul maghiar din Braşov; cl. 6—8. Liceul ort. rom. „Andrei Şaguna" din Braşov. Bacalaureat al Liceului „Şaguna" (Certificat de maturitate No. 776 din 18-VI-1911, nota „pur foarte bine". Premiul „Andrei Bârseanu").

Universitate:

a) Fac. de Ştiinţe: 2 semestre (1911—12) Jena; 1 semestru (1912/13) Leipzig; 3 semestre (1912—1914) Jena. Absolvent al Fac. de Ştiinţe (Ştiinţele naturale): „Abgangszeugniss" al Univ. Jena, No. 57 din 5-I-1918. Participant la lucrările speciale pentru înaintaţi la Inst. de Zoologie Jena (Dir. Prof. Dr. L. Plate) 1912-1914.

b) Fac. de Medicină: 3 semestre (1913—14) Jena; Participant la lucr. spec. pt. înaintaţi la Inst. de Anatomie (Prof. Dr. Maurer, 1913—14); 2 semestre (de răsboi, 1917—18) Innsbruck. Doctoratul I Innsbruck, 1918, cu nota „eminent". 3 ani (1919—22) Cluj. Doctoratul II şi III Cluj. Doctor în Medicină al Universităţii din Cluj: Diploma No. 31 din 20-X-1923.

c) Fac. de Litere: 2 semestre istorie Cluj (1923—24).

Practică medicală: Medic-ajutor la secţia de boale interne a spitalului de fortăreaţă I Trento (Sept. 1914—Febr. 1916). Conducătorul secţiei de deparazitare a fortăreţei Trento (1916).

Medic-ajutor al secţiei de chirurgie şi oto-rino-laringologie al spit. de fort. II Trento (1917). Medic şef de batalion la diverse trupe a.-u. (1917—1918). Asist. la secţia de chirurgie „Ospedale di Campo“ 101 (5 luni 1918—19). Medic-şef de batalion la Regimentul 2 „Cloşca“ (1919) şi la Reg. 101/102 inf. (3 luni 1921). 4 luni practică la Clin. infant. Cluj (Dir. Prof. Dr. T. Gane), Iunie—Oct. 1923.

Libera practică: Mon. Ofic. 70 din 28-III-1925.

Funcţiuni în învăţământ:

Preparator bugetar la Inst. de Istologie şi Embriologie al Fac. de Med. Cluj (Dir. Prof. Dr. I. Scriban), Oct. 1919—Iunie 1920.

Preparator-suplinitor la Clinica infantilă, Cluj (Dir. Prof. Dr. T. Gane), Iunie—Oct. 1923.

Asistent suplinitor la Inst. de Istoria Medicinii şi Farmaciei al Univ. Cluj (Dir. Prof. Dr. J. Guiart) 1 Apr. 1921—1 Apr. 1924.

Asist. cu titlu provizoriu la acelaş institut: 1 Apr. 1924—1 Apr. 1927.

Asistent definitiv dela 1 Apr. 1927 până în prezent (Inalt Decret Regal No. 1509/1927). Gradaţia II dela 1 Ian. 1931 (Adr. Min. Instr. No. 2407/1931).

Conservator al Muzeului de Istoria Medicinii (1 Aprilie 1927—1 Ianuarie 1931).

Docent de Istoria Medicinii la Fac. de Med. şi Farm. din Cluj dela 1 Iunie 1927 (Min. Instr. No. 74.096 din 10 Iunie 1927).

Suplinitor al Domnului Prof. J. Guiart în timpul concediilor Domniei Sale: Anul şcolar 1927—28 (Min. Instr. No. 91.218/1927); semestrul II 1928/29 (Min. Instr. No. 7909/1929); 1 Mai—1 Iulie 1930 (Min. Instr. No. 59.892/1930).

Suplinitor la Catedra de Istoria Medicinii şi Farmaciei dela 1 Iulie 1930 până în prezent (Min. Instr. No. 90.550/1930).

Referent pe lângă Consiliul permanent al M. Instr. pentru manualele de Igienă la şcoalele minoritare cu limba de predare germană (Min. Instr. Cons. perm. No. 625/1929).

Cursuri universitare făcute:

Cursuri de docenţă: 1. Seminar de Istoria Medicinii: „Izvoarele medicinii româneşti“ (1 oră pe săpt.). Sem. I 1927/28. 2. Curs de Istoria Farmaciei: Omul primitiv; medicina în cadrele civilizaţiei sale“ (1 oră pe săpt.). Sem. I 1929/30.

Cursul principal de Istoria Medicinii (ca suplinitor): 1. „Capitole selecte din Istoria Medicinii (2 ore pe săpt.). Sem. II 1927 28. 2. „Inceputurile medicinii în cadrele civilizaţiei primitive şi arhaice“ (2 ore pe săpt.) Sem. II 1928/29. 3. „Cunoaşterea naturii şi medicina în antichitatea clasică“ (2 ore pe săpt.) Sem. II 1930/31. (Programele analitice detaliate v. în „Anuarele“ resp. ale Univ.).

Teze de doctorat lucrate sub conducerea d-rului V. Bologa: 24 teze (1925—1931):

Despre tezele 1—7 (1925—1926) v. „Memoriul“ I, p. 3, nota 1. Următoarele teze s'au publicat dela 1926 până la 1930:

8. *Gheorghe M. Ghiţescu:* Ambroise Paré şi chirurgia militară. Manuscr. 1926.
9. *Petre N. Chiper*: Influenţe italiene în medicina ţărilor româneşti până la 1870. Manuscr. 1926.
10. *Petru B. Cirlea:* Introducerea istorică la teza lucrată în Clinica medicală (Dir. Prof. Dr. Iuliu Haţieganu): „Boalele şi anotimpurile“. Manuscr. 1926.
11. *Alexandru Andrei*: Medicii români şi străini din Moldova şi Muntenia între 1800—1860. Cluj, Ardealul, 1927, 44 pag.
12. *Alecu Gh. Popescu:* Terapeutica populară în patologia externă Cluj, Ardealul, 1927, 44 pag.
13. *Augustin Santai:* Contribuţiuni la istoricul practicei şi învăţământului moşitului în Transilvania. Cluj, Ardealul, 1927, 32 pag.
14. *Ioan N. Prelipceanu*: Ciuma dela Iaşi în 1770, după descrierea lui Orraeus. Cluj, Cultura, 1927, 34 pag.
15. *Valerian Coşciuşco:* Consideraţiuni generale asupra luptei antiveneriene şi primele ei începuturi în Principatele române. Cluj, Fraternitas, 1927, 31 pag.
16. *Iosif Ursan:* Contribuţiuni la istoricul variolizării şi vaccinării în teritoriile locuite de Români. Cluj, Fraternitas, 1928, 31 pag. 3 fig.
17. *Livius Seracin*: Medicina în Moldova între 1780—1800, după descrierea doctorului Andreas Wolf. Cluj, 1928, Corvin, 30 pag.
18. *Robert Koch:* Medicii saşi din secolul al XVIII-lea în oraşele săseşti ale Ardealului. Cluj, Ardealul, 1928, 36 pag., 4. fig.
19. *Friedrich Mühlbächer:* Medicii de seamă maghiari ai Ardealului în sec. XVII şi XVIII. Cluj, Minerva, 1928, 32 pag., 4 fig.
20. *Victor Dragoş:* Organoterapia în medicina populară românească. Cluj, Ardealul, 1929, 33 pag.

21. *Alexe Baclajanschi:* Doctorul Costache Vârnav, „Povăţuitorul Sănătăţii“ şi primele începuturi de popularizare sistematică a medicinii la Români. Cluj, Tipogr. naţ., 1929, 31 pag., 2 fig.
22. *Andrei Török:* Aspecte din viaţa medicală a Maghiarilor din Ardeal în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Cluj, Anca, 1929, 28 pag.
23. *Victor Chiffa:* Profesorul Dimitrie Nedelcu (1811—1882), cel dintâi profesor stomatolog ungur, de origină română. Cluj, Ardealul, 1929, 29 pag.
24. *Andrei Balogh:* Contribuţiuni asupra stării actuale şi a desvoltării chirurgiei populare la empiricii maghiari din Ardeal. Cluj, Corvin, 1930, 55 pag.

Majoritatea acestor teze a fost elogios clasificată de juriul de promoţie şi a fost recenzată în „Mitteilungen zur Gesch. der Medizin“ (Leipzig) şi de dl *Prof. N. Iorga* în „Revista istorică“.

Tot sub conducerea doctorului Bologa s'au lucrat o seamă de cercetări ale colaboratorilor institutului: *Dr. Od. Apostol, Oct. Niţulescu;* de remarcat sunt 15 lucrări din institut ale asistentului onorific *Dr. Al. Lenghel,* publicate în reviste româneşti şi străine, mai ales „Istoricul ciumei în Cluj“, Cluj, 1930, 161 pag., 19 fig.

II. Membru în societăţi, comitete ştiinţifice, etc. Distincţii.

1. Membru în „Société française d'histoire de la Médecine“ din Paris (1923).
2. Membru în „Deutsche Gesellschaft für Geschichte der Medizin und Naturwissenschaften“ din Leipzig (1926).
3. Membru al „Soc. rom. de Etnografie“, Cluj (1923).
4. Membru pe viaţă al „Astrei“ (1926).
5. Membru al „Soc. şt. med.“ Cluj.
6. Membru al „Asoc. gen. a Medicilor“.
7. Membru corespondent al secţiei biopolitice şi medicale a „Astrei“ (1925).
8. Membru fondator al „Societăţii de Ştiinţe“ din Cluj (1920).
9. Membru în comitetul de redacţie „Revista Sănătăţii„ (1921/22).
10. Secretar de redacţie la revista „Cultura“ (1924).
11. Colaborator (referent) la „Anatomischer Bericht“ (Jena). Dela 1925.

    a) Literatura italiană, franceză şi română despre istoria anatomiei.

    b) Literatura anatomică românească.

12. Colaborator (referent) la „Zoologischer Berich“ (Jena). Dela 1925.
13. Referent pentru România la „Mitteilungen zur Geschichte der Medizin und Naturwissenschaften“ Leipzig). Dela 1926.
14. Impreună cu d-l profesor Guiart director al publicaţiei „Biblioteca medico-istorică“ a inst. de Ist. med. din Cluj.
15. Colaborator la „Almanahul Medical“ (Cluj, Lepage). 1924.
16. M. în „Soc. Intern. d'hist. de la Médecine“ (Paris) 1926.
17. „ „ „History of Science Society“ (Cambridge, Mass.) 1928
18. „ „ „Ges. f. Gesch. d. Pharm.“ (Berlin) 1927.
19. „ „ „Soc. d'hist. de la Pharm.“ (Paris) 1930.
20. „ „ Comit. de org. al „I-lui Congres al Natur. din Rom.“ 1928
21. „ „ „Siebenb. Ver. f. Naturwiss.“ (Sibiu) 1929.
22. Redactor pt. România la „Archeion“, Roma. Dela 1928.
23. Invitat de a reprez. Rom. la sesiunea II-a „Comité Int. d'Hist. de la Science“ (1930).
24. Cooptat în 1930 în comisia de 7, delegată de „Com. Int. d'Hist. de la Sc.“ pt. organ. secţiei de Istoria ştiinţelor la Congr. int. de Istorie în Varşovia 1933.
25. Membru în Comit. de red. al revistei „Viaţa Med.“ 1928.
26. Membru al Comit. de red. al Encicl. rom. „Minerva“, Cluj, 1928
27. Colab. permanent şi fondator la „Darul Vremii“ Cluj.
28. Referent la „Dacoromania“, Cluj (Şt. nat. în leg. cu filologia).
29. Referent la „Rev. istorică“ Buc. (Ist. ştiinţelor).
30. Membru în „Soc. reg. rom. de Istoria Medicinii“ (Bucureşti 1930).
31. Delegat de „Grupul român pentru Istoria ştiinţelor“ pe lângă „Comité international d'Histoire de la Science“ din Paris (1931).

Mobilizat 1 Aug. 1914—21 Sept. 1919.
Medic-subloc. în rez.
Medalia comemorativă 1916—18, cu baretele „Italia“ şi „1919“.
Medalia Victoriei.

III. Lucrări (1925—1931).[1]

A) Istoria Medicinii şi a ştiinţelor: Cercetări originale şi încercări de sinteze.

67. *Dr. Friedrich von Monau in Siebenbürgen.* Archiv für Geschichte der Medizin, Leipzig, vol. 18, 1926, nr. 3.
Rec. în „Mitteilungen zur Gesch. d. Med.,“ 1926, p. 339, de *Prof. Brunn-Rostock* şi în „Rev. istorică“ XIII., nr. 1—3 de *Prof. N. Iorga.*

---

[1]) Pentru lucrările din 1911—1926, nr. 1—66 a se vedea: *Dr. Valeriu L. Bologa*, „Memoriu de titluri şi lucrări“, I, Cluj, Iunie 1926.

68. *Florile spurcate ale Medicinei populare în lumina ştiinţei.* Revista de Obstetrică, Ginecologie şi Puericultură, Bucureşti, Vol. 6. no. 4, 1926. Articolul a fost reprodus în întregime de revistele „Mărgăritare basarabene“ (Chişinău) 1927 şi „Sănătatea“ (Bucureşti), 1928.

Rec.: *C. D. Fortunescu,* în „Arhivele Olteniei“ V. 1926, nr. 28; *A. Gorovei* în „Şezătoarea“, 1926, no. 11—12. Citată de: *I. Muşlea* în „Etnogr. rom. în Ardeal“ (Soc. de Mâine, Cluj, V, no. 22—24); *M. Eliade* în „Cuvântul“, 31—X, 1928; *I. Orient* în „A köznép gyógyszerei és miszticismusa“, Cluj, 1926.

69. *Deux cachets d'oculistes provenant de la Dacie Romaine.* Bulet. Soc. Franc. Hist. Méd. XXI, no. 1—2, p. 61—64, Paris 1927.

Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mitteilungen“, 1930, no. 2. Cit.: „Isis“ (Bruxelles), 1928 şi *M. Eliade,* „Cuvântul“ 31 Oct. 1928.

70. *Dr. Gheorghe Crăiniceanu, istoriograf al Medicinii româneşti.* Rev. istorică, XIII, no. 1—3, p. 19—21, Buc. 1927.

71. *O carte germană necunoscută despre ciuma din Bucureşti în 1813.* Cl. med. VIII, 1927, no. 3—4, p. 113.

72. *Contribuţiuni la istoria medicinii din Ardeal.* (Bibl. med. istor. no. 2), Cluj, Ardealul, 1927, 104 p., 16 fig.

Recenzii: *Prof. N. Iorga* în „Revista istorică“ XIII. no. 4—6 şi XV. no. 4—6 şi în Anal. Ac. Rom. 1929; *Prof. Aldo Mieli-Roma* în „Archeion“ IX. p. 120—121, Roma 1928; *Prof. C. Tătaru* în „Cl. Med.“ IX, no. 8; *M. Eliade* în „Cuvântul“ 31—X—1928; *O. Netoliczka* în „Kronstädter Zeitung“ 26 Oct. 1929; *Prof. W. Haberling-Düsseldorf* în „Mitteil. z. Gesch. d. Med.“ Leipzig 1930, no. 2; *K. K. Klein* în „Korr.-Bl. d. Ver. f. sieb. Landeskunde“, vol. 53, no. 3—4, pag. 60—62, Sibiu 1930. Cit. de: *I. Muşlea* în „Viaţa şi opera doctorului Vasilie Popp“, An. Inst. de Ist. Naţ. V; *Emil Pop* în „Cei dintâi culegători ai numelor româneşti de plante“, Ţara Bârsei 1930.

73. *Ştiri străine asupra începuturilor vieţii ştiinţifice şi medicale româneşti în Moldova.* Revista ştiinţifică V. Adamachi, vol. XIII, no. 4, p. 155—161, Iaşi 1927.

Rec.: *Prof. N. Iorga* în „Rev. istor.,“ XIV, 1928, no. 4—6, p. 228. Cit. de *Prof. Sava Athanasiu* în art. „Din trecutul mişcării ştiinţifice în România“, Rev. şt. Adam. no. 1, 1928, p. 1 şi 3.

74. *Gh. C. Roja, un savant medic aromân din Timişoara.* Viaţa Medicală, Timişoara, IV, 1928, no. 2, p. 71—74.

Rec. *Prof. N. Iorga* în Rev. ist. 1928, no. 4—6, p. 228.

75. *Note concernant André Étienne.* Bulet. mens. Soc. Natural. Luxembourg. N. S. 22, no. 5—6, p. 29—32, Luxembourg 1928.

Rec.: *Zaunick* în „Mitteil.", 29, no. 1, p. 14. — Cit.: *A. Knaff, Luxembourg*, în lucrarea sa „Adam Chenot" Luxembourg 1930, p. 306—311.

76. *Reichsdeutsche Ärzte im vorhabsburgischen Siebenbürgen.* Knoll's Mitteilungen für Ärzte, 1928, no. 4, 6 pag.

Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mittlg." 28, p. 76; *Prof. N. Iorga* în „Rev. istor.", 1930, no. 1—3, p. 50. — Cit. în „Biographisches Lexikon hervorragender Ärzte aller Zeiten und Völker", ed. II, Leipzig 1931, vol. III, pag. 119.

77. *Briboi, priboiu.* Dacoromania V, Cluj, 1928, p. 479—482.

78. *Între Istoria Medicinii și filologie. I. Sinonimele „dacice" ale plantelor descrise de Dioscoride pot servi la reconstituirea limbii dacice? II. Notă bibliografică.* Dacoromania V, 1928, p. 571—575.

Rec.: în „Rev. şt. Adamachi", Iaşi, XVII, no. 1, pag. 58 şi prof. *C. Tagliavini* în „Studi rumeni" IV, Roma 1930.

79. *Notă bibliografică.* An. Inst. Ist. Naţ. Cluj, IV, 1928, p. 451—454.

Rec.: *Prof. N. Iorga* în Rev. istor. 1930, no. 1—3. — Cit. *E. Pop* în „Cei dintâi culegători ai numelor de plante rom." Ţara Bârsei, 1930.

80. *Johann Molnár von Müllersheim, recte Ioan Piuariu. (Ein Beitrag zur Geschichte der ersten Wiener Schule und ihrer Ausstrahlungen)* în: Neuburger-Festschrift, Wien 1928, p. 47—54.

Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mitteilungen", 1930, no. 2. — Cit. în „Isis" Bruxelles, XIII, 1, 1929.

81. *Siebenbürgisch-Sächsische Ärzte des 16. und 17. Jahrhunderts.* E Mundo Medici, Freiburg 1928, no. 3, p. 16—20.

Rec. *O. Netoliczka* în „Kronstädter Zeitung", 1929, 26 Oct. şi *Prof. W. Haberling-Düsseldorf* în „Mitteilungen" 1930, no. 2.

82. (In colab. cu *I. Ursan*): *Histoire de la Variolisation et de la Vaccination dans les pays habités par les Roumains.* Archeion (Archivio di Storia de la Scienza), Roma, XI, no. 1, 1929, p. 26—40.

Rec.: *Prof. N. Iorga* în „Rev. istor." 1929, no. 10—12 şi *Prof. W. Haberling-Düsseldorf* în „Mitteilungen" 1930, no. 2. Cit. în „Isis", Bruxelles, vol. XIV, no. 44, p. 566.

83. (In colab. cu *P. A. Chappuis*): *Fauna Ardealului, Banatului și părților Ungurene în lumina cercetărilor mai recente.* „Monografia Ardealului", Buc. Cult. Naţ., 1929, p. 271—282, 3 fig.

Rec.: Prof. *C. Tagliavini* în „Studi rumeni" IV, p. 167, Roma 1930.

84. *Invăţământul Istoriei ştiinţei la Universităţi.* Lucr. I. Congr. al Natural. din Rom. Cluj, 1930, p. 61—73.

Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mitteil.“, 1931, no. 2, p. 114.

85. *Medicină, Biologie şi Istoria Medicinii şi Biologiei* în „Minerva, Enciclopedia Română“, Cluj 1929.

86. *Paracelsus in der siebenbürgisch-sächsischen Volkssage.* Archiv für Gesch. d. Med. Leipzig 1930, vol. 23, no. 1, pag. 96—98.

Rec.: *Prof. Brunn-Rostock* în „Mitteilungen“, vol 29, 1930, no. 3, p. 196. Cit. în „Isis“, Bruxelles, vol. 15, no. 45, 1931, p. 230.

87. (In colab cu *A. Baclajanschi): Note medico-istorice româno-ruse.* Cl. Med. XI, 1930, no. 3..

Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mitteil.“ 1931, no. 2, p. 126.

88. *Ştiri despre Aromânii din Austria la începutul veacului trecut. 1. Medicul vienez Ioan Nicolide din Pind. 2. Cine a fost arhonul Balaban?* An. Inst. Ist. Naţ. V, Cluj 1930, p. 503—512.

89. (In colab. cu *A. Lenghel): A suferit Mihai Viteazul de Sifilis?* Viaţa Med. Timişoara, VI, 1930, no. 5—6, p. 188—189.

90. *Une lettre de Charles Daremberg à Fr. R. Seligmann.* Janus. Leyden, 1930, no. 5—6, p. 129—131.

Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mitteilungen“, vol. 29, 1930, no. 5, p. 299.

91. *Profesorul Jules Guiart. (Cu prilejul aniversării a 60-a a naşterii sale).* Cl. Med. XI, 1930, no. 7, p. 327—340, 8 fig.

Rec.: Prof. *N. Iorga,* „Rev. istor.“, 1931, no. 1—3, p. 57.

92. (In colab. cu *Al. Lenghel): Fragmente pentru reconstituirea medicinii şi igienii populare în Dacia preromană.* Cl. Med. XI, 1930, no. 7, p. 354—361, 8 fig.

Rec.: *Prof. V. Haberling* în „Mitteilungen“, 1931, no. 2, p. 116 şi Prof. *N. Iorga* în „Rev. istor.“, 1931, no. 1—3, p. 57.

93. *I sinonimi „daci“ delle piante descritte da Dioscoride possono servire alla ricostruzione della lingua daca?* Archeion, Roma, vol. XII, 1930, no. 2, p. 166—170.

Rec.: Prof. *N. Iorga* în „Rev. istor.“ 1931, no. 1—3, p. 57.

94. *Organe und Körpersäfte in der rumänischen Volksmedizin.* Knoll's Mitteilungen für Ärzte, Oct. 1930, p. 115—119.

Rec.: *Prof. Haberling* în „Mitteil.“ 1931, 2. pag. 140 şi *W. Arndt* în „Zool. Bericht“ 1931.

95. *Inceputurile medicinii ştiinţifice româneşti.* (Bibl. med. istor. III), Cluj, 1930, 91 pag., 14 fig. (A apărut, prescurt. şi în „Cl. Med.“ 1930, no. 11).

Rec.: *Prof. N. Iorga* în „Rev. istor.“ 1930, no. 10—12, p, 248, *Prof. W. Haberling* în „Mittlgen.“ 1931, no. 2, p. 113. *S. Ţovaru* în „România Medicală, IX, no. 7, pag. 103 şi Prof *N. Iorga* în „Rev. istor.“ 1931, no. 1—3, p. 59.

96. *Saint Haralambe invoqué contre la peste en Roumanie*, (cu prefaţă de *Prof. J. Guiart*) Aesculape, Paris, vol. 20, no. 12, 1930, p. 320—327, 7 fig.
Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mitteil." 1931, no. 2, p. 141.
97. *Din Istoria sifilisului.* Cluj, Tip. Naţ., 1931, 71 p. (A apărut, prescurtat, şi în Bulet. eugen. şi biopol. IV, 1930, no. 1—2, 3—4, 8—10).
98. *Die historischen Grundlagen des Medizinunterrichtes im heutigen Rumänien.* Archiv für Gesch. d. Med. Leipzig, vol. 24, 1931, no. 1, p. 90—116.
99. *Von der babylonischen Labartu über arab. Karina zum Krankheitsbegriff Samca in der rumänischen Volksmedizin.* Janus, Leyden, vol. 35, no. 1, 1931, 21 p., 5 fig.

B) **Istoria Medicinii şi a ştiinţelor: Lucrări şi articole informative; Note mărunte biografice; Analize critice.**

100. *Adolf Bastian (1826—1905).* Rev. ştiinţ. V. Adamachi, Iaşi, XII, 1926, no. 4, 158—164.
101. *Mazeyrie, Contribution à l'étude de la lèpre en France.* Clujul Medical VI, no. 9—10.
102. *Noui periodice medicale româneşti.* Clujul Medical VI, no. 1—2.
103. *Gheorghe Bilaşcu.* Patria, (Cluj), no. 161 din 27-VII-1926.
104. *Societatea transilvăneană pentru ştiinţele naturale din Sibiu.* Rev. şt. V. Adamachi, Iaşi, vol. 13, 1926, no. 1, p. 39.
105. *Dr. Carl F. Jickeli.* Ibidem, p. 43.
106. *† Dr. Gheorghe Crăiniceanu.* Clujul Med. VII, 1926, no. 11—12. Menţion. de *Prof. N. Iorga* în „Rev. istor." XIII, 1927, no. 4—6, p. 197.
107. *Trei analize critice: (Laugier, Gomoiu, Leon).* Dacoromania IV, vol. 2, Cluj 1926.
108. *Periodice ştiinţifice ungureşti în Ardeal.* Rev. şt. V. Adamachi, XIII, Iaşi 1927, no. 2, p. 86.
109. *Cartea „Beobachtungen über die im Jahre 1813 herrschende Pest zu Bucharest" de Reinhold Grohmann.* Revista istorică, XIII, Buc. 1927, no. 4—6, p. 186—187.
110. *Unul care n'ar trebui uitat. Cu prilejul împlinirii a zece ani dela moartea doctorului Sterie N. Ciurcu.* Societ. de Mâine, Cluj, IV, 1927, no. 44, p. 509—510.
111. *Medizingeschichtliche Arbeiten der letzten 8 Jahre aus Rumänien.* Mitteilungen zur Geschichte der Medizin und Naturwissenschaften, vol. 27, no. 1 şi 2, Leipzig 1928.

112. *Balneoterapia sifilisului.* Cl. Med. IX, 1928, no. 4, p. 291—293.
Cit. de *A. Voina* în op. cit. p. 26—28 şi *M. Eliade* în „Cuvântul“, 31-X-1928.

113. *Elemente de fizioterapie la Cornelius Celsus.* Cl. Med. IX, 1928, no. 8, 8 pag.
Cit. de *M. Eliade* în „Cuvântul“ 31-X-1928.

114. *Inceputurile literaturii balneologice româneşti.* Cl. Med. IX, 1928, no. 9, p. 556—557.

115. *Primul medic titrat român.* Rev. şt. Adamachi, Iaşi, XV, 1928, no. 3—4, p. 122.

116. *Rumäniens Gesundheitswesen.* Deutsche Allgemeine Zeitung, Berlin, 17 Nov. 1928 (Rumänien-Nummer).

117. *L'Institut d'Histoire de la Médecine et de la Pharmacie de Cluj.* Archeion, Roma, vol. IX, 1928, no. 4, p. 517—520.
Cit. *Prof. N. Iorga* în Rev. istor. 1929, no. 10—12.

118. (In colab. cu *Iosif Ursan): Istoria variolizării şi vaccinării în ţările locuite de Români.* Revista ştiinţelor medicale, Buc., XVIII, 1929, no. 2, p. 137—151.

119. *Trei note: I. „Consignatio plantarum“ de Neustädter. II. Fausto Veranzio. III. Scrisorile lui Griselini.* Rev. Istor., Buc., XV, 1929, no. 1—3, p. 87—88.
Rec.: *C. Fortunescu* în „Arh. Olt.“ VIII, 1929, no. 43—44. Cit. de *E. Pop* în „Cei dintâi culegători ai numelor de plante rom.“, Ţara Bârsei 1930.

120. *Un îndrumător: Aurel Ciortea.* Ţara Bârsei II, 1930, no. 1, p. 30—37.

121. *Apele minerale ale Munteniei, cunoscute în 1837.* Cl. Med. 1930, no. 1.

122. *Cărţi nouă.* Cl. Med. 1930, no. 1—2.

123. *Neues über die wissenschaftshistorische Bewegung in Rumänien.* Archeion (Roma), XII, 1930, no. 1, p. 74—75.

124. *P. Sergescu's „Gândirea matematică“.* Ibidem, p. 84—85.

125. *Cea mai veche societate ştiinţifică din Ardeal.* Darul Vremii, Cluj, I, 1930, no. 6—7, p. 160.

126. *L'Institut d'Histoire de la Médecine, de la Pharmacie et du Folklore médical.* Clujul Medical XI, 1930, no. 11, supliment, p. 19—20.
Rec.: *Prof. W. Haberling* în „Mitteilungen“, 1931, no. 2 p. 110.

127. *Referate, note, cronici* (1926—1931) în: Anatomischer Bericht (Jena), Zoologischer Bericht (Jena), Archeion (Roma), Mitteilungen zur Geschichte der Medizin und Naturwiss. (Leipzig), Dacoromania (Cluj), Revista istorică (Bucureşti), Revista ştiinţifică V. Adamachi (Iaşi), Darul Vremii (Cluj), Clujul Medical (Cluj), Viaţa Medicală (Timişoara).

C) Conferinţe şi comunicări medico-istorice.

128. *Adolf Bastian.* Comunicare comemorativă cu prilejul centenarului său, făc. la Soc. de Etnografie din Cluj. (26-VI-1926). Dare de seamă în „Cuvântul", 2-VII-1926.
129. *Străvechi observaţii populare verificate de medicina modernă.* Comun. făcută la Soc. de Etnografie din Cluj în 16-IV-1927.
130. *Inceputurile medicinii ştiinţifice româneşti.*
131. *Medicina românească în trecutul Ardealului.* } Două conferinţe, ţinute la Universitatea populară N. Iorga din Văleni în 28 şi 29 Iulie 1927.
132. *Conferinţele noastre.* Confer. ţinută la Asoc. Asist. Cluj, în 25-I-1928.
Dare de seamă şi discuţie de *N. Buta* în „Universul", 28-I-1928.
133. *Cele dintâi faze ale vieţii medicale româneşti.* Confer. ţinută la „Astra" Sibiiu, în 31-I-1928.
Dări de seamă de *H. P. Petrescu* în „Telegraful român" 5-II-1928 şi de *A. Pankratz* în „Siebenb. deutsches Tageblatt", 1-II-1928.
134. *Ivirea şi lăţirea sifilisului în Europa.* Confer. ţinută la „Ateneul B. P. Haşdeu" în Câmpina în 19-II-1928.
135. *Formarea Medicinii româneşti şi contribuţia Ardealului şi Banatului.* Conf. ţinută la Şcoala politechnică din Timişoara în 21-II-1928.
Dare de seamă în „Viaţa Medicală", Timişoara, no. 3, 1928, p. 142.
130. *Invăţământul Istoriei ştiinţelor la Universităţi.* Comun. la I. Congres al Naturaliştilor din România, Cluj, 21-IV-1928.
137. *Istoria educaţiei fizice. I. Antichitatea.* Conferinţă ţinută la „Astra" Cluj în 27-II-1929.
Dări de seamă în „Patria", no. 47 şi „Naţiunea", Febr. 1929.
138. *Idem. II. Dela Romani până în zilele noastre.* Ibidem, 6-III-1929.
139. *Medicina la Români.* Conferinţă ţinută la Liga Culturală, Cluj, 16-III-1929.

140. *Cei dintâi medici români în Ardeal.* Conferinţă ţinută la Soc. Asist. Cluj, 25-X-1929.
141. *Cum a pătruns variolizarea şi vaccinarea la Români.* Conferinţă ţinută la Soc. stud. Med. Cluj în 18-I-1930.
142. *Medicina omului preistoric.* Conferinţă ţinută la Şcoala politehnică din Timişoara, 25-III-1930.
Darea de seamă în „Viaţa medicală", 1930, no. 5—6, p. 189.
143. *Medici aromâni în monarhia habsburgică.* Conferinţă ţinută la Asoc. Asist. Cluj, 7-IV-1930.
144. *Începuturile medicinii ştiinţifice.* Două conferinţe ţinute la Universitatea populară N. Iorga din Văleni în August 1930.
145. *Ce este şi ce vrea Istoria ştiinţelor.* Conferinţă ţinută la Soc. stud. Med. Cluj, 28-II-1931.

D) **Varia.**

146. *Traducerea latină a versurilor lui Halici către Păpai.* Rev. istorică, XIII, no. 1—3, p. 22—23, Bucureşti 1927.
147. *Un rus despre literatura română în anul 1844.* Dacoromania V, Cluj 1928, p. 562—570.
Rec.: *Prof. N. Iorga* în „Rev. istor." XV, 1929, no. 4—6 şi *Prof. C. Tagliavini* în „Studi rumeni" IV, Roma 1930, p. 132.
148. *Musicescu, Dima şi muzica populară.* Ţara Bârsei I, no. 1 p. 53—60, Braşov 1929.
Rec.: *C. D. Fortunescu* în „Arh. Olt." VIII, 1929, no. 43—44, p. 395, *Prof. N. Iorga* în „Rev. istor." 1929, no. 10—12. Retipărită şi urmată de o recenzie de *M. G. Posluşnicu* în „Armonia" Botoşani VI, no. 7—8, p. 4—11. Note polemice de *M.G. Posluşnicu* în „Neamul românesc" 9-II-1930. Cit. de *I. Velceanu* în ‚Analele Banatului", Timişoara, III, Iulie-Sept. 1930, p. 58—59.
149. *Index alphabétique et analytique* la: Premier congrès national des naturalistes de Roumanie. Cluj, 1930, p. 479—518.

ANEXĂ.

Câteva din recenziile asupra lucrărilor enumerate în acest Memoriu şi în Memoriul I (1926).

1. *Institutul de Istoria Medicinei al Universităţii din Cluj.* Spre deosebire de Facultăţile de Medicină din Bucureşti şi Iaşi, cea din Cluj are un Institut de istoria medicinei condus de Profesorul Jules GUIART dela LYON, care este în acelaş timp, profesor al Facultăţii de Medicină din Cluj.

Fără îndoială că este un mare bine pentru ştiinţă ca şi pentru învăţământul medical faptul că facultăţile noastre se complec-

tează între ele, având unele din ele catedre şi institute cari lipsesc altora.

Institutul de istoria medicinei dela Cluj, pe lângă scopul lui de cultură generală, are şi un rol naţional important întrucât inspiră şi conduce lucrări cari se ocupă cu istoricul medicinei româneşti.

Un prieten al revistei noastre ne-a trimis, de curând, o colecţie a lucrărilor mai importante ieşite din acest Institut. Cetindu-le am rămas cu impresia că la Cluj se lucrează temeinic în domeniul istoriei medicinei româneşti. Acest domeniu nu este aşa de sărac precum ne închipuiam, întrucât chiar în anii 1760—1780 se găsesc Români cari studiau şi practicau medicina cu un deosebit succes.

Cele mai importante şi mai însemnate lucrări ale Institutului din Cluj sunt datorite Dlui Dr. Valeriu L. BOLOGA, asistent universitar şi Dlui Dr. Al. LENGHEL.

Am ţinut să relevăm frumoasa activitate a Institutului de istoria medicinei din Cluj, cu atât mai mult cu cât medicii din restul ţării nu cunosc prea exact ceeace se lucrează la noi în domeniul istoriei medicale.

(România Medicală, no. 24, Bucureşti 1926.)

2. *La Universitatea din Cluj* funcţionează un „Institut de Istoria Medicinei şi Farmaciei şi de Folklor Medical", care are şi un muzeu bogat, cuprinzând o secţie specială, o colecţie de obiecte privitoare la medicină în România şi în deosebi în Transilvania. Conservatorul acestui muzeu este Dl Dr. Valeriu L. Bologa, care se ocupă în mod serios, cu folklorul nostru medical. Dl Dr. Bologa are câteva lucrări care pot să fie cercetate, cu folos, de folklorişti, între care: „Vrăji, babe şi moaşe azi şi odinioară" (Extras din Revista Sănătăţii, No. 5—1921), „Terminologia medicală românească a Doctorului Ioan Piuariu (Molnar von Müllersheim)", (Extras din Dacoromania 1926), „Florile spurcate ale Medicinei populare în lumina ştiinţei" (Extras din Revista de Obstetrică, 1926), chestiune foarte interesantă, despre care vorbeşte şi Dl Dr. Leon, profesor la Universitatea din Iaşi, în revista „Cultura" din Cluj (Anul I, No. 4, Iulie 1924).

A. Gorovei.

(Şezătoarea, 1926, no. 11—12).

3. *Institutul de Istoria Medicinei.* Clujul are, încă din 1921, un Institut de Istoria Medicinei şi a Farmaciei, întemeiat de profesorul Jules Guiart şi Dr. Valeriu Bologa, actualul docent de istoria medicinei. Cele ce s'au realizat până acum sunt vrednice de laudă, de larg ajutor şi îndreptăţesc mari nădejdi. Institutul şi mai ales neobosita activitate a d-rului Bologa, împărţită în cursuri, mono-

grafii, articole, note, recenzii, făgădueşte să împlinească acel mediu prielnic începuturilor unei mişcări pentru istoria ştiinţelor. Simple elanuri personale şi eforturi izolate nu ar fi rodit. Institutul e întâia realizare temeinică a nostalgiilor şi încercărilor celor ce se preocupă şi iubesc istoria ştiinţelor, mai ales istoria ştiinţei româneşti . . . . Interesul cu care sunt privite în altă parte asemenea studii mi-au amintit dispreţul, ironia sau indiferentismul corpului medical român faţă de cele dintâi încercări proprii de istoria medicinei . . . . . . Institutul de Istoria Medicinei din Cluj lămureşte şi ilustrează valorile posibilităţilor unor astfel de studii. Cele ce s'au publicat până în prezent schiţează vaste perspective şi lasă loc surprizelor. E drept, contribuţii — uneori destul de largi, — ca acea „Literatură medicală românească“ a d-rului G. Crăiniceanu sau „Din istoria medicinei şi a învăţământului medical în România“ de Dr. Gomoiu, s'au publicat şi înainte sau înafară de Institut. Meritul profesorului Guiart şi mai ales al docentului V. Bologa e de a fi dat o continuitate acestor preocupări, de a fi sistematizat lucrul studenţilor, de a fi procedat la o raţională strângere a materialului. Sub îngrijirea Institutului s'au lucrat până acum vreo cincisprezece teze de doctorat, dintre cari unele de inedit şi remarcabil interes . . . . Dar, cele mai numeroase şi mai variate contribuţii se datoresc tânărului docent Valeriu Bologa. Încă de acum doi ani, „Memoriul său de titluri şi lucrări“ indica douăzeci şi şase de numere asupra istoriei medicinei şi biologiei. Iar între acestea nu se afla monografia sa de căpetenie „Contribuţiuni la Istoria Medicinei în Ardeal“ (104 pag. 8 gr. 1927 „Ardealul“ Cluj) cea mai temeinică şi mai ştiinţifică din câte s'au publicat până acum. Volumul cuprinzând „Patru veacuri de medicină în Ardeal“, „Intâii medici români şi întâiele tipărituri medicale româneşti în Ardeal“, „Oameni şi fapte din trecutul medical al Braşovului“, e prevăzut cu un Indice sistematic şi un larg resumat în franţuzeşte. Aflăm aci viaţa şi opera multor fruntaşi, dintre cari acel Ioan Molnar Piuariu, a cărui „Terminologie medicală românească“ a studiat-o tot dl Bologa în „Dacoromania“ (1926). In „Clujul Medical“ dl Bologa a publicat nenumărate articole în legătură cu trecutul medicinii româneşti, dintre cari unele de o surprinzătoare însemnătate . . . Alte articole asupra bătrânilor medici ardeleni sau alte două „Schiţe balneo-istorice“ cercetând Balneoterapia sifilisului (1928 No. 4) şi Elemente de fizioterapie la Cornelius Celsus (1928 No. 8). In „Bulletin de la Société française d'Histoire de la Médecine“ (1—2, 1927) publică un mic studiu: „Deux cachets d'oculistes provenant de la Dacie Romaine“. Numeroase recenzii

asupra publicisticei româneşti se află în „Mitteilungen zur Geschichte der Medizin und der Naturwissenschaften“ unde V. Bologa e referent. Dar nu putem pomeni aci de toate contribuţiile acestui tânăr şi harnic istoric al medicinei. Şi, mai ales, nu putem stărui asupra însemnătăţii lor pentru luminarea trecutului nostru medical. V. Bologa înţelege că o justă şi completă istorie a medicinei noastre nu se va putea scrie înainte de adunarea materialului şi discutarea fiecărui amănunt în parte. Nu mai puţin interesante sunt studiile de folklor şi leacuri medicale, cari conduc la rezultate surprinzătoare asupra valabilităţii terapeutice a superstiţiilor şi riturilor (V. Bologa, „Florile spurcate“ în Revista de Obstetrică, Ginecologie şi Puericultură, Sept.—Oct. 1926). Acestea s'ar putea lărgi, ajungând folklor comparat sau studii asupra rădăcinilor magice ale medicinei populare . . . . Aşteptăm dela Institutul clujan, dela neostenita iniţiativă a d-rului Bologa, dela munca vreunui tânăr doctorand această lucrare de medicină populară, precum aşteptăm şi sinteza Istoriei medicinei noastre ştiinţifice. Până atunci cele ce s'au lucrat şi publicat în Institut merită mulţumirile şi atenţia ştiinţei româneşti.

Mircea Eliade.

(„Cuvântul“ 31 Oct. 1928).

4. *Desvoltarea spiritului ştiinţific la Români*.... Un merit deosebit îi revine, incontestabil, Şcoalei de medicină clujane, care, după războiu, prin înfiinţarea Institutului de Istoria medicinei de sub direcţia dlui prof. J. Guiart, unicul de acest gen la noi, a adus şi aduce o contribuţie din cele mai preţioase, prin interesantul material colecţionat ca şi prin lucrările de valoare ce ies din sânul acestui Institut. Unul din cei mai asidui investigatori ai trecutului medicinei româneşti, este, fără îndoială şi dl docent V. Bologa, dela susmenţionatul Institut, care, deşi încă tânăr, a dat la iveală o seamă de lucrări extrem de interesante din acest domeniu, ignorate de marele public medical. Ne facem o datorie de cronicar ştiinţific semnalând, în această parte a revistei, lucrările dsale pe cari le-am primit la redacţie. E o muncă ce ar trebui negreşit relevată şi canalizată, în periodicele noastre medicale, pentru a ajunge la cunoştinţa publicului nostru medical şi apreciată de justa ei valoare. Regretăm că spaţiul nu ne permite a le enumăra aci. Ele constitue fără îndoială o contribuţie preţioasă alături de lucrările similare de până în prezent . . . . Participarea unui număr din ce în ce mai mare a istoriografilor noştri medicali la diferite societăţi, reviste şi congrese internaţionale de istoria medicinei, precum şi înfiinţarea de curând la Bucureşti a Societăţii române de Istoria Medicinei, de sub preşi-

denţia dlui Dr. Gomoiu, ne arată odată mai mult, curentul puternic ce a început să se resimtă şi la noi în favoarea acestui gen interesant de cercetări medicale.

(S. Ţovaru.)

(„Spitalul", vol. 50, no. 6, Buc. 1930).

5. *Dări de seamă.* In „Ioan Molnar-Piuariu, primul medic titrat român ca autor medical" (Clujul medical, 1924, n-le 5—6) d. Valeriu Bologa pleacă dela „dohtorul Radu", oculist, semnalat de dl. dr. Gomoiu în Istoria medicinei, pentru a se ocupa de contemporanul ardelean al acestuia. E fiul preotului Ioan zis Tunsu şi al Patrasiei; învaţă la Sibiu, Cluj şi Viena. Dela 1771 oculist oficial. Căsătorit, în 1783, cu Săsoaica Ana Regina Sebastian († 1811). La 1792 nobil, întrebuinţat la Universitatea sau, apoi, „Liceul regal" din Cluj. Funcţionează până pe la 1816. Moare la 16 Martie 1815. Datele sunt luate mai ales dintr'un studiu anterior al păr. Lupaş In ce priveşte operele lui, am arătat că Istoria universală e îndreptarea unui manuscript de traducere din limba franceză, venită de dincoace. Autorul descopere lecţia lui de deschidere, din 1791, apărută la 1793: „Paraenesis ad auditores chirurgiae in lyceo regio academico claudiopolitano habita..., quum primum sua collegia ordiretur, anno 1791". Nu s'a aflat nici un exemplar. Studiul se termină cu o bogată bibliografie.

In „Date nouă pentru biografia lui Ioan Molnar-Piuariu" (aceiaşi revistă, 1925, n-le 3—4), se înfăţişează detalii de concediu şi de tratament privitoare la acest medic român de vază. Istoria lojei francmasone din Sibiu de F. von Zieglauer dă anul naşterii lui Molnar, 1741 şi locul, „Zood" (Sad).

In Dacoromania pe 1926 se studiază terminologia lui medicală.

In sfârşit, în Transilvania, 1926 no. 2, reproducându-se întâiul studiu despre Molnar, se adaugă lămuririle din cel de a doilea.

In Pestchirurgus I. M. Popp (aceeaş revistă, 1925, n-le 9—10) e vorba de un militar ajutător medical din Sibiu la 1737.

In Archiv für Geschichte der Medizin, 1926 (XVIII, 1) tot d. Bologa prezintă pe un istoric al medicinei dintre Saşii ardeleni, dr. Eduard Gusbeth, mórt dăunăzi (la început o utilă bibliografie despre medicina în Ardeal). S'a ocupat de stările medicale din Braşov.

In aceeaş foaie (XVIII, 3) se vorbeşte de trecerea prin Ardeal a lui Frederic Monavius (von Monau), în 1634—5 (la Cluj, Alba-

Iulia): e chemat ca medic la Braşov, şi ca învăţător în ale medicinei, patru ceasuri pe săptămână. Trece la Bistriţa. Pleacă din Ardeal la 1637. Călătoria din Itinerarium Monavii, în manuscript (unde? în Greifswald?) ar trebui cercetată, credem şi noi.

In „Voci contimporane din străinătate asupra medicinei în ţările locuite de Români la începutul veacului al XIX-lea" (Clujul Medical, 1923, n-le 11—12) se notează acel dr. Chenot, din Ardeal, despre care s'a vorbit dăunăzi în această revistă, dr. Pataky, care ar putea fi rudă cu Vlădica Ioan Patachi. Dar mai ales extrage ştiri necunoscute din „Medicinischer Almanach" dela 1833 al d-rului Iohann Iakob Sachs.

In „Medicina în Moldova la 1838 (după nişte articole străine contimporane)", (din Revista ştiinţelor medicale, 1926, n-le 10—11), se extrag lămuriri despre Moldova din acelaş „Almanah" pe 1839 (se dau şi reţete populare). Se adaugă ştiri dela Czyhak, venit la Viena, mergând spre Paris.

In Clujul Medical din 1925 (n-le 9—10) acelaşi scrisese despre oculiştii români în Dacia şi Panonia" (d. Al. Lenghel adaugă reţete de ochi pe bastonaşe, din acelaş timp).

N. Iorga.

(Revista istorică, XIII, no. 1—3, Buc. 1927.

6. **Dr. V. Bologa,** *Ioan Molnar-Piuariul, primul medic titrat român ca autor medical,* „Clujul Medical" No. 5—6, 1924, p. 1—16;

Acelaş, *Date nouă pentru biografia lui Ioan Molnar.* Idem No. 3—4, 1925, p. 1—6 (în extrase).

Lista scrierilor lui Molnar se măreşte, după cercetările întreprinse de Dl Bologa, cu o broşură din domeniul medicinei, necunoscută până aci de bibliografii români, „Paraenesis ad auditores chirurgiae in Lyceo regio academico", Claudiopoli, 1793, — atestată la Győry Tibor în „Magyarország orvosi bibliographiája". Lucrarea e cea dintâiu scrisă de un Român, în domeniul medicinei. Dl Bologa nu a putut să o studieze căci nu i-a fost accesibilă. Să fie singura lucrare medicală a eminentului oculist din Cluj? Probabil nu. După argumentele D-lui Bologa ne convingem că Molnar e cel dintâiu medic titrat român. Unii considerau ca atare pe Köleséri, român de origine, după nume, nu însă după sentimente. (Numele lui s'a adus în legătură cu Căluşer; nu e posibilă derivarea de aici, ci trebue să ne gândim la culeşer, coleşer; „ciaun în care se fierbe coleşa", şi la noi şi la Unguri, de origine srb.-croată).

S'au tras la îndoială sentimentele româneşti ale lui Molnar pentru atitudinea sa în timpul revoluţiei lui Horea. Bine face Dl

Bologa că respinge asemenea aprecieri. Cel care a rămas până la moarte credincios ortodox, care a publicat atâtea cărţi româneşti, care a ajutat tipărirea Mineelor şi mai ales a contribuit la compunerea protestului Supplex Libellus Valachorum nu putea fi decât Român care nu se ruşină de originea lui.

Şt. Paşca.
(Dacoromania, IV, p. 1020.)

7. *Biblioteca Medico-Istorică* (Lucrări din Institutul de Istoria Medicinei şi Farmaciei). Directori: Dr. Jules Guiart şi Dr. Valeriu L. Bologa. Vol. 23,5×16, Cluj, Ardealul.

Jules Guiart, *Medicina în timpul Faraonilor.* p. 50, fig. 39, 1926.

Valeriu L. Bologa, *Contribuţiuni la istoria medicinei din Ardeal.* p. 104, fig. 16, 1927.

L'Università di Cluj in Romania è benemerita degli studi di storia della scienza, per avere instituito un Instituto di storia della medicina e della farmacia, al quale è unito un museo ed una cattedra. Direttore dell'Instituto è Jules Guiart, professore a Lyon, ma che fa anche un corso di un semestre l'anno a Cluj; assistente e pure insegnante di storia della medicina è Valeriu L. Bologa, uno studioso che ha già fatto parecchie publicazioni su questo argomento. Daremo presto notizie dirette dell'Instituto, il museo del quale vuole comprendere: 1. „Une collection didactique d'histoire universelle de la médecine, avec la bibliothèque nécessaire aux recherches scientifiques; 2. Une collection d'objets concernant la médecine en Roumanie et spécialement en Transylvanie". Quindi vogliamo oggi notare solamente questa collezione di lavori storici che l'Istituto ha cominciato a publicare.

Del primo lavoro non abbiamo molto da dire. Esso è stato publicato come „La médecine aux temps des Pharaons" nel a „Biologie Médicale" del 1922, e quindi è nota già per altra via al pubblico generale. Conviene invece trattenarsi sul secondo, dovuto al Bologa e che si occupa della storia della medicina in Transilvania (Ardeal). L'interessante volumetto, ornato da ritratti di medici transilvani e da riproduzioni di frontespizi di libri dovuti a medici dell'ampia regione, benchè scritto in romeno è accesibile in parte anche al pubblico internazionale per un ampio riassunto in francese che occupa ben otto pagine. Un accurato indice permette poi di ritrovare i luoghi dove si parla dei diversi medici.

Il libro è diviso in tre parti. Nella prima si dà uno sguardo d'insieme alla medicina transilvana durante quattro secoli, dal XVI

al XIX, da quando cioè la Transilvania, dopo il disastro ungherese di Mohacs, ebbe una parvenza di indipendenza, alla caduta sotto gli Absburgi ed alla liberazione finale ed alla sua riunione con la parte già indipendente della Romania. Essa però, fino agli ultimi tempi, non potè avere una tradizione originale ed una scuola di medicina propria. Sebbene si possano contare personaggi notevoli. La seconda parte si occupa dei primi medici romeni e delle prime pubblicazioni romene mediche in Transilvania. Notevole fra i primi è il celebre oculista Ioan Molnar-Piuariu (1741—1815) che apparisce nella storia della medicina transilvana come una brillante meteoro. L'ultima parte si occupa della storia medicale della città di Brachov (Kronstadt) che occupa una posizione speciale per la sua ricchezza, il suo sviluppo e per l'organizzazione sanitaria. In essa data anche la mescolanza etnica della sua popolazione, troviamo medici tedeschi, ungheresi, ed anche due francesi. Ma molti sono veri rumeni, come Vasile Pop, Constantin Nica, Pavel Vasitch, Niculae Ganesco e molti altri. Brachov fu pure importante centro tipografico. Così questa città „s'est distinguée comme un petit foyer de médecine roumaine dans l'ancienne Transylvanie hongroise et elle a contribué, pour une assez large part, à la formation de la médecine roumaine".

Per gli studi sulla medicina rumena, dunque, questo scritto del Bologa ha un'importanza di prima ordine.

Aldo Mieli.

(Archeion: Archivio di storia della Scienza. Roma 1928, vol. IX, no. 1.)

8. **Dr. Valeriu L. Bologa:** *Contribuţiuni la Istoria Medicinei din Ardeal. Cluj 1927.*

Se dau ştiri generale despre medicina în Ardeal (menţiunea episcopului Andrei Dudith, sfârşitul sec. al XVI-lea, care era şi medic; a lui Paul Kyr din Braşov pp. 12—13; primii medicinişti români la Viena fără nume, p. 15). A doua parte prezintă pe primii medici ai noştri şi primele lor publicaţii în acea provincie. Felcerul Ioan Mihail Popp la Sibiu în 1737, pentru ciumă, (p. 23). Un Ioan Aron, rudă cu Vlădica din Blaj, e „fizic" la 1757 (pp. 23—4). Pe larg despre Ioan Molnar, p. 24 şi urm. (deschide cursul la Cluj în latineşte în 1791; a sa Paraenesis apare acolo în 1793; se reproduce foaia de titlu la p. 26). Darvari dela 1785 cu De signis coctionis, e desigur Român macedonean (v. p. 27). Urmează lista încă dela 1744, a ordonanţelor sanitare redactate în româneşte. Apoi aceia a studenţilor dela Cluj până la 1876 (p. 51 şi urm.)

Profesează şi Macedonenii Ioan Nicolide din Pind şi D. Bikela din Veria. Cei mai valoroşi dintre ei sunt reprezentaţi deosebit dela pag. 37 înainte: Simion Ramonţiai, Gheorghe C. Roja, scriitorul macedonean din Monastir, (n. 1786; stă la Timişoara), Vasici, Nica, Atanasie Şandor, Ştefan Păcurariu Pop, I. Moga, I. Arsenie, etc. Partea a treia se ocupă cu medicii saşi din Braşov (chemaţi şi în Principate, pp. 42—3) şi un Frances, „Gallus Natus", Iosif, 1584—1602 (să nu-l fi lăsat în urmă Petru Cercel?), (p. 45 nota 2). Se reproduce titlul tratatului despre ciumă al lui Adam Chenot (p. 49), apoi altele, ca Recensio remediorum praecipuorum Transylvanicis domesticorum a lui Martin Lange, care scrie la 1787 „Von der Glaubwürdigkeit der meisten Pestberichte aus der Moldau und Walachei" (Viena 1788; şi despre leacurile băbeşti). Un Ve-l niamin Barbenius, din Făgăraş şi Trei Scaune (1754) a fost şi el chemat la noi (p. 52), iar Gheorghe Bolthosch (1804—47) rămase la Bucureşti ca medic al lui Vodă, pe când Ioan Ziegler deschidea o farmacie la Botoşani şi Paul Christian Weisskirchner (1745—93), care promovează la Halle, se aşează la Ploieşti (p. 53). Mihai Czakul, dintr'o familie de medici, e la Iaşi medicul lui Constantin şi lui Ioan Mavrocordat, iar la 1744 merge la Constantinopol şi caută pe fiul Logofătului Sturza (întors 1745 la Iaşi; merge în 1751 la Hanul). Caută pe Românii din Schei. Moare în 1771 (p. 54). Mihail Bruckner e chemat în 1792 la Bucureşti pentru ciumă (ibid). Operaţii de ochi în Principate face, cu câte 170—200 de galbeni Mathias Lassel (1760--1834) (ibid). In secolul al XIX-lea Ioan Plecker şi Gheorghe Gros se strămută câtva timp la Bucureşti (al doilea şi medic militar, apoi la Pantelimon, la Târgul-Jiiului; † 1876 la Caracal) (p. 60), precum Karl Hintz medicul lui Miloş al Serbiei, se fixează, înainte de 1877, la Giurgiu (p. 61). La 1859 era la Bucureşti Iosif Wilhelm Fabricius, care trece la Craiova, ia parte la războiu, ca oftalmolog şi câştigă o mare reputaţie († 1888), (p. 61), Ioan Altstaedter devine la 1863 medic de spital la Tătăraşi, trecând apoi la Ploieşti (1875) (p. 61); şi el ia parte la războiu. Spiţerul dela noi I. Honigberger ajunge apoi în India, ca să vie la Iaşi (p. 62—63, „fiu magistrat în Moldova"). Adam Molnar (n. 1716) e medic de Curte, şaisprezece ani, la Bucureşti (p. 65), ca şi David Samuil Maday (n. 1709) (p. 66 nota 1). La Braşov apar ca medici români Iacob Pană (Pàn), din Codlea (p. 67). E cunoscut scriitorul medic Vasile Pop (pp. 67—69). Constantin Gheorghe Nica e prieten cu Şaguna (pp. 68—9). Trece prin Odesa şi ajunge la Bucureşti. Bine cunoscut e Pavel Vasici Ungurean (portretul la p.

70) Nicolae Gănescu, din Bucureşti petrece în anii 1861—75 la Braşov (pp. 72—3): e desigur ruda curiosului Grigore Gănescu care va da la Paris foaia de satiră politică Le nain jaune (pp. 72—3). Urmează medici mai mici (pp. 74—5). Gh. Diamandi luă parte la războiu şi se aşează la Giurgiu, apoi la Brăila (p. 75). Note despre meritosul Sterie Ciurcu şi despre învăţatul Nicolae Teclu (pp. 75—7). Cărţile medicale româneşti din Braşov (cu reproducerea titlului Macrovioticei lui Vasici), pp. 78—9.

Şi adausul e plin de ştiri nouă. Dr. C. Pomuţiu, p. 85, Ioan Nichifor cu tesa despre gastralgie (Viena 1739 şi 1793) pare în adevăr a fi fost Român (ibid.) ca şi Pasiotes, autorul „Balsamului macrobiotic" (în greceşte), din 1864.

Prof. N. Iorga.

(Revista istorică, XIII, no. 4—6, Buc. 1927).

9. *Dări de seamă.* Lucrările d-lui dr. Valeriu L. Bologa, asistent la Universitatea din Cluj, se deosebesc într'un domeniu în care se lucra în Vechiul Regat încă din vremea unui dr. Crăiniceanu, urmându-i un dr. Gomoiu, prin nesfârşita râvnă de a găsi lămuriri inedite putând contribui la complectarea ştirilor ce avem despre medicină la noi şi de ai noştri. In Contribuţiuni la istoria medicinei în Ardeal (Cluj, 1928), tânărul elev al d-rului Guiart şi el însuşi conducătorul atâtor studenţi cari pe rând lucrează în acelaşi domeniu, a strâns în puţine pagini multe amănunte. Oprindu-se mai mult asupra Braşovului, al cărui rol de mijlocitor între Apus şi Răsărit îl arată aşa de bine în prefaţă şi însemnând importanţa începutului de şcoală românească în acest domeniu, d. Bologa încadrează rezultatul studiilor sale în consideraţii generale asupra desvoltării medicinii în epoca modernă mai ales acolo. La astfel de mici descoperiri: Baderii chemaţi de Domnii munteni la 1534—5 (p. 19), Paul Kyr îndeplinind acelaş rost între 1535 şi 1577 (?) (pp. 42—3), Brecht von Brechtenberg de pe lângă Brâncoveanu, care caută a converti pe Sultanul (pp. 46—7) şi traduce catehismul şi cântări în româneşte, publicându-le cu litere germane, ba după unii şi pe Tucidide (p. 47); von Seulen, farmacist în Bucureşti la 1741 (p. 48), Barbenius, chemat la noi pe la 1814 (p. 52) Georg Bolthosch mort la Bucureşti 1741 (p. 53), M. Czakul, medic al lui Constantin şi Ioan Mavrocordat (p. 54), M. Bruckner, chemat la Bucureşti pentru ciuma din 1792 (p. 54), Mathias Lassel, venit la 1789 aci pentru ochi (ibid.), Plecker, Krafft, Altstädter, Beldy, Copony, Schmidt, Servatius, Thör, Miller, Honigberger, Gross, Hintz, Fabricius, trăind în Principate (p. 60 şi urm.), Ungurii ca Molnar,

Demko, terminând cu medicii români dela Braşov, medicii macedoneni în Monarhie (pp. 85-6). Se aduce înainte un Ioan Popp, chirurg în Sibiu la 1737, un Ioan Aron, „fisic“ pe Târnave ceva mai târziu (pp. 21, 23 şi urm.). Paraenesis a lui Molnar (1793), lista medicilor ardeleni în secolul trecut (p. 30 şi urm.), d-rul Ioan Arseniu din Gura-Râului, medic al lui Maximilian al Mexicului şi mort la Brăila (p. 40).

In Dacoromania dela Cluj, V, d. V. L. Bologa reproduce un articol din Albina Nordului dela Petersburg, anul 1844, în care se vorbeşte de literatura munteană: cântece populare, Ienăchiţă Văcărescu, Eliad, reformatorii limbii, Marcovici, Florian Aaron, Poienaru, Episcopescu, Rosetti, Boliac, Aristia. Alături: Alexandri, Negruzzi.

N. Iorga.

(Revista istorică, XV, no. 4—6).

10. Raportul d-lui Prof. *N. Iorga* despre cartea d-lui **V. Bologa**, *Contribuţiuni la istoria medicinei în Ardeal:*

Lucrările d-lui Dr. Valeriu Bologa reprezintă o statornică şi zeloasă silinţă de a găsi în isvoarele cele mai deosebite şi mai rare tot ce poate privi istoria medicinei în toate ţările româneşti. Necontenit d-sa face descoperiri noui. In broşura de faţă, am cules, pentru Revista istorică, o sumă de lămuriri inedite. Aici mă mulţumesc să semnalez acest model de râvnitoare activitate ştiinţifică, vrednică de o recunoaştere din partea noastră.

(Analele Academiei Române, tom. XLIX, Buc. 1929.)

11. **Dr. Val. L. Bologa:** *Contribuţiuni la istoria medicinei din Ardeal.* (Beiträge zur Geschichte der Medizin in Siebenbürgen.) Klausenburg 1927. 103 Seiten.

Derselbe: *Siebenbürgisch-sächsische Aerzte des 16. und 17. Jahrhunderts.* (E mundo medici: Mitteilungen für Aerzte.) Freiburg i. Br. 1928. Nr. 3, Seite 16—20.

Dr. Bologa, ein gebürtiger Kronstädter, ist bekannt als eifriger und erfolgreicher Pfleger medizingeschichtlicher Studien im dafür eingerichteten Institut der Universität Klausenburg, deren Lehrkörper er als Dozent dieses Faches angehört. Mit besonderer Vorliebe richtet er seine licht- und liebevollen Forschungen auf die siebenbürgischen Aerzte. Während der an zweiter Stelle gennante kleine Aufsatz speziell von sächsischen Doktoren des 16. und 17. Jahrhunderts handelt, entrollt die erstangeführte umfangreiche Studie ein Bild der Entwicklung der Medizin in Siebenbürgen von ihren erreichbaren Anfängen bis zur Gegenwart. Es geschieht mit be-

sonderer Berücksichtigung Kronstadts und unter Vorführung des deutschen, ungarischen und rumänischen Anteils an dieser Entwicklung. Die Arbeit beruht auf genauen archivalischen Studien und bietet eine bisher nicht vorhandene Durchdringung des auffindbaren Materials in übersichtlicher Darstellung. Aus der Reihe der sächsischen Aerzte Kronstadts werden die Persönlichkeiten von Dr. Josef von Greissing (1798—1890) und Dr. Eduard Gusbeth (1839—1921) besonders herausgehoben, unter denen des Altreichs der „Craiovaner“ Dr. Josef Fabricius (1830 bis 1888), die beiden erstgenannten auch in guten Porträts nahegebracht. Die Studie ist in der Muttersprache des Verfassers geschrieben; ihre Hauptergebnisse werden am Schluss in französischer Sprache zusammengefasst. Die Benützung erleichtert ein sorgfältiges Register. Das Ganze erscheint als ein sehr dankens- und lesenswerter Beirag zur landeskundlichen Forschung. *(O. Netoliczka.)*

(Kronstädter Zeitung, Braşov, 26 Oct. 1929.)

12. **Valerius L. Bologa:** *Contribuţiuni la istoria medicinei din Ardeal.* (Beiträge zur Geschichte der Medizin in Siebenbürgen.) Heft II der von Julius Guiart und Valerius L. Bologa an der Universität Klausenburg herausgegebenen Biblioteca Medico-Istorică (Medizingeschichtliche Bücherei). Verlag des Graphischen Instituts „Ardealul“ A. G. Klausenburg 1927. Gr. Okt. 104. S.

Wenn die Schriften der Bücherei für Medizingeschichte, für die an der Universität Klausenburg unter der Leitung Professor Guiart's und Dr. Bologa's in eigenes Forschungsinstitut besteht, ähnlich aktuelle Fragen behandeln wie die Arbeit Bologa, so wird ihnen die Teilnahme, die sich die Herausgeber in einem kurzen Vorwort für ihr Unternehmen erhoffen, in reichem Masse zuteil werden. Bologa leitet seine „Beiträge“ mit einem Überblick über die Entwicklung der gesammten neuzeitlichen Medizin mit besonderer Hervorhebung der beiden „Wiener Schulen“ um 1700 und nach 1850 ein, die für den Entwicklungsgang der Medizin in Siebenbürgen bzw. für den Bildungsgang der siebenbürgischen Ärzte von stärkster, ja einzigartiger Bedeutung geworden sind. Erst in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts werden die medizinischen Fakultäten von Ofenpest und Klausenburg, die ihrerseits auch ganz im Schatten Wiens stehen, für die Ausbildung der Ärzte wichtig. (Wien als Bildungzentrum Südosteuropas!) Mehrere Jahrhundertelang ist die Medizin in Siebenbürgen eine ganz überwiegend von Sachsen ausgeübte Kunst gewesen. Bologa erkennt das vorurteilslos an u. bemüht sich, ausgehend von Kronstadt als einem Mittel-

punkt des siebenbürgischen Ärztewesens, dessen Geschichte über dies verhältnismässig gut durchforscht ist, Beiträge zur geschichtlichen Aufklärung ihrer Entwicklung zu liefern. Er verwendet die vorhandenen Vorarbeiten mit Umsicht; seltener übt er direkte Quellenforschung. Es liegt eine tiefere Bedeutung darin, dass Bologa sein Vorwort mit einem Wort des Dankes an den Sachsen Eduard Gusbeth eröffnet, „den bescheidenen Kronstädter Arzt, Dank dessen Fleiss u. Liebe zur Wissenschaft die medizinische Vergangenheit der Stadt Kronstadt im Rahmen der Medizingeschichte Siebenbürgens so gründlich erforscht wurde“. Im II. Kapitel (Die ersten rumänischen Ärzte und die ersten rumänischen Druckschriften über Medizin in Siebenbürgen, S. 20—40) geht Bologa den Beziehungen und Persönlichkeiten nach, die das Rumänentum in der Vergangenheit der siebenbürgischen Medizin aufzuweisen hat. Während die siebenbürgischen Rumänen auf literarischem und geistigem Gebiet für das gesammte Rumänentum bahnbrechend waren, haben sich die kräftigen Anfänge einer rumänischen Medizin nicht in Siebenbürgen, sondern im Altreich entwickelt. Eine Gestalt wie die des Johann Molnár-Piuariu von Müllersheim (1741—1815) ist durchaus eine Ausnahmerscheinung. Das III. Kapitel (Menschen und Taten aus der medizinischen Vergangenheit Kronstadts, S. 41—80) rückt die medizinische Vergangenheit dieser früher „führenden Stadt Siebenbürgens“ in das Blickfeld des Forschers. Der Löwenanteil an der auch nach dieser Richtung hin ruhmreichen Entwicklung Kronstadts fällt dem deutschen Element zu. Die systematische Darstellung, zu der sich Bologa durch die Vorbereitung seiner „Beiträge“ offenbar rüstet, wird das noch klarer erkennen lassen. Es wird notwendig sein, auch die Bedeutung für die Vergangenheit der siebenbürgischen Medizin der in Bologas Beiträgen notgedrungen noch beiseitegelassenen übrigen sächsischen Städte, besonders von Bistritz und Hermannstadt, zu klären, desgleichen die Beziehungen, die von altersher von Siebenbürgen nach der Donaufürstentümern hinüberspielen.

Wenn es z. B. in der französischen Inhaltsangabe, die Bologa seinem Buch auf S. 95—102. beifügt, Seite 98. heisst dass „au début du XIX-ème siècle il n'y avait à Jassy que trois ou quatre médecins roumains; mais malgré cela voilà qu'après 1830 se forme dejà la Société des médecins et de naturalistes“, so ist die Erklärung für die verwunderliche Erscheinung, wie drei bis vier Männer einen medizinischen Verein gründen konnten, in der Tatsache zu suchen, dass es neben ihnen und neben je einem

Griechen, Italiener, Madjaren, Franzosen und Polen nicht weniger als neun Deutsche waren, die am 11. Januar 1830 den (deutschbenannten) Jassyer Medizinische Leseverein begründeten, wie aus dem (ebenfalls deutsch abgefassten) Konstituirungsprotokoll hervorgeht. Der „Leseverein" abonnierte 12. Zeitschriften: 11. deutsche und 1. französische. (Vgl. N. A. Bogdan, Societatea Medico-Naturalistă şi Muzeul Istorico-Natural din Iaşi 1830—1919. Jassy 1919 S. 4. f.) Das nur eine Beispiel für viele. Die für die Forschung grundlegende Zusammenstellung der deutschen Ärzte, die am Beginn des 19. Jahrhunderts in den Donaufürstentümern wirken, hat Nikolaus Jorga gegeben (vgl. Hurm. Doc. X, 39. Anm. 1.).

Bologa beschäftigt sich — und mit Recht — vor allem mit der Rolle, die sein eigenes Volkstum in der medizinischen Vergangenheit Rumäniens spielt. Aber auch Beziehungen wie den hier angedeuteten nachzugehen, scheint er der geeignete Mann, der neben den entsprechenden Kenntnissen über die erforderliche Unparteilichkeit verfügt. *Karl Kurt Klein.*

(Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landskunde vol. 53, nr. 3—4, Şibiiu 1930).

13. **Bologa Valeriu L.** *[Die Anfänge der rumänischen wissenschaftlichen Medizin].* Cluj. med. XI. (1930) S. 533—552, 14. Abb. [Rumänisch].

Rumänische Ärzte finden sich erst seit dem 18. Jhdt., die wir in dem Aufsatz des Verf. kennen lernen. Eine wirkliche Organisation der rumänischen Medizin aber fand erst seit 1825 mit der Gründung des Vereines rumänischer Ärzte statt. (1 med. Zeitschr. 1844). Der Organisationsplan der Heranbildung inländischer Ärzte, Organisierung des Gesundheitswesens, Gründung medizinischer Fakultäten ist das Verdienst von Charles Davila und seinen Schülern. Er schafft dann den Übergang in die wissenschaftliche Phase der heutigen rumänischer Medizin. *Haberling.*

(Mitteilungen zur Geschichte der Medizin und der Naturwissenschaften, Leipzig 1931, vol. 30, no. 2. pag. 113).

14. **V. Bologa:** *Inceputurile medicinei ştiinţifice româneşti.* (Un vol. Cluj 1931).

Lucrarea aceasta scrisă cu ocazia serbărilor jubilare ale Universităţii Cluj şi închinată memoriei lui Davila, a fost publicată mai întâi în numărul festiv al revistei „Clujul Medical", iar data aceasta într'un volum aparte pus la îndemâna oricui, fiind completat cu o bogată bibliografie istoriografică medicală. După cum am scris, şi cu altă ocazie, autorul este cunoscut ca unul din cei mai

buni istoriografi medicali dela noi. In toate lucrările sale ce se succed regulat, el aduce o notă originală: spiritul novator şi concepţia proprie, doi factori importanţi în desvoltarea şi progresul acestei ramuri, cam neglijate la noi, a medicinei naţionale.

In adevăr, autorul nu se mulţumeşte să redea pur şi simplu un document descoperit sau o figură necunoscută din trecutul medicinei noastre, ci caută să le înţeleagă mai întâi, să le interpreteze şi să le fixeze la urmă rostul lor în etapele diferite ale evoluţiei spiritului medical românesc. O profundă cultură de specialitatea aceasta aridă, îmbrăţişată numai de câţiva în ţară la noi, dublată de un spirit cercetător şi scrupulos în fixarea adevărului, permit istoriografului medical dela Cluj, ca tot ce defrişează pe acest teren prea puţin umblat până în prezent, să rămână definitiv câştigat.

Lucrarea de faţă — originală în toată alcătuirea ei — ilustrează cu prisosinţă aceste calităţi. Citind-o cu atenţiune, ce ne-o captivează dela primele rânduri, el reuşeşte să ne transporte cu gândul în acele timpuri obscure ale începuturilor medicinei noastre şi să urmărim de aproape pe medicii aceia, mulţi necunoscuţi până în prezent, cu lucrările lor modeste, şi cu stările de lucruri de pe atunci şi cari în epoca noastră apar apoi uneori ilariante. Nu-i numai o evocare documentatată a trecutului, ci şi o puternică proecţiune de lumină asupra lui, isbutind astfel să ne fixeze nealterată în spiritul nostru imagina acelui trecut. Autorul, bazat pe documentele noui, face prin această lucrare să cadă o părere unanim acceptată până în prezent cu privire la începuturile medicinei ştinţifice naţionale, care fixa această dată, recent de tot, pe la 1830. El reuşeşte să împingă aceste începuturi cu un secol în urmă, pe la 1700, punându-ne astfel, sub acest raport, pe un picior de egalitate cu vecinii noştri, maghiarii, ruşii şi croaţii.

O simplă expunere a titlurilor, ne poate da o idee despre obiectul larg urmărit în această lucrare. După o scurtă şi substanţială introducere urmează capit. I: *Cei dintâi medici de naţionalitate românească* (1750—1825): 1. *Cei dintâi: Medicii aromâni; 2. Daco-românii: Precursorii.* Capit. II: *Anii de organizare ai medicinei ştiinţifice româneşti* (1855—1885): 1. *Formarea unui nucleu de medici români* (1855—1885). 2. *Trei decenii de înfăptuire: Epoca lui Carol Davila* (1825—1885). Capit. III: *Inceputurile epocei de creaţiune ştiinţifică în medicina românească* (după 1885). *Cu ochii spre viitor.*

Lucrarea e însoţită de mai multe clişee, de o completare cu

vre-o 26 lucrări (1744—1828) descoperite după publicarea „Literaturei medicale româneşti" (1908) alui G. Crăiniceanu, precum şi de o bogată bibliografie care constitue un ghid preţios a celor cari se ocupă de istoriografia medicală naţională.

Recomandăm în mod sincer citirea acestei atrăgătoare şi instructive lucrări, căci avem convingerea că, faptele cu totul noui ce se desprind din ea, vor ocupa un loc util şi necesar în cultura noastră paramedicală şi vor contribui să inspire gustul cercetărilor în acest domeniu.

S. Ţovaru.

(România Medicală, Bucureşti, IX, no. 7, 1931, pag. 103.)

15. In *Începuturile medicinei ştiinţifice româneşti,* d. dr. Valeriu Bologa încearcă, şi nu fără succes, o operă de sinteză, al cărei ceas a venit. Se relevă rolul celor „vreo treizeci" de medici români din Pind, între cari numără pe cei doi Caracaş, pe Darvari şi pe Nicolide, chiar, în parte pe Filiti (alţii la pagina 16, nota 2). Ştiri nouă pentru epoca lui Czihak se ieau din Medizinischer Almanach. Bună bibliografie şi tablă a numelor. Ilustraţii.

Prof. *N. Iorga.*

(Revista istorică, XVII, no. 1—3, pag. 59, Buc. 1931.)

16. **V. L. Bologa**, *Între istoria medicinii şi filologie,* [Dacoromania V], p. 570—575. Con richezza di conoscenze e di bibliografia si mette in dubbio l'autenticità dei nomi daci di piante di Dioscoride, ritenendoli interpolazioni posteriori.

Carlo Tagliavini.

(Studi rumeni, IV. Roma 1930.)